

**บูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์
ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์**
**The Integration of Coexistence Patterns of Buddhists
and Christians in Khao Kho District, Phetchabun Province**

¹พระณัฏฐ วิริโย (รุ่งโรจน์) และ ²พระปลัดธนเดช สมจิตโตม (สมบัติมา)

¹PhraTanut Wiriyo (Rungrot) and ²Phrapalud Tanadech Samachitto (Sombutma)

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²เจ้าอาวาสวัดลัฏฐิวนาราม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

²Abbot of Wat Latthiwanaram, Lom Sak District, Phetchabun Province.

¹Corresponding Author's Email: phranutphranut@gmail.com

Received: August 7, 2025; **Revised:** December 12, 2025; **Accepted:** December 14, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาการบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบการบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากคัมภีร์ทางศาสนา และศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการอยู่ร่วมกันกับคนต่างศาสนาของชาวพุทธในอำเภอเขาค้อ แสดงให้เห็นว่าผ่านการยอมรับของชุมชนที่ชัดเจนเป็นระบบ ปฏิบัติได้จริงและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ มีการส่งเสริมความสงบเรียบร้อยและความร่วมมือ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย และใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานหรืออยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบและสันติ การสร้างสังคมที่สงบสุข ผ่านหลักเมตตา ความสามัคคี และการพัฒนา วัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาชุมชน 2) การนำมาบูรณาการการนำหลักเกณฑ์เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ร่วมกับบริบทของชุมชน ทั้งด้านวัฒนธรรม ศาสนา และการดำเนินชีวิต โดยผู้นำชุมชนและองค์กรศาสนานำไปใช้ร่วมกันในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน นำสู่การส่งเสริมคุณธรรม การทำงานร่วมกัน และการสร้างความสามัคคี ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเป็นระบบในทุกระดับของสังคม แนวคิดรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวคริสต์ในเขาค้อนั้น บัญญัติแห่งความรัก เป็นหลัก ส่งเสริมสันติภาพ การเคารพ และยอมรับความแตกต่าง ยึดมั่นในเอกภาพภายในศาสนา พร้อมเคารพศาสนาอื่น มุ่งเน้นการแสวงหาจุดร่วมมากกว่าจุดต่าง และใช้คุณค่าทางวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชน การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้นเกิดขึ้นได้ เมื่อมีความเข้าใจ ยอมรับ และการสื่อสารที่สันติ แต่ยังมีปัญหาความเข้าใจไม่ตรงกันในบางประเด็น 3) การเปรียบเทียบทั้งสองศาสนาต่างตระหนักถึงศักยภาพของศาสนาในการสร้างสังคมสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง โดยเน้นคุณธรรม ความรัก ความเมตตา และความสามัคคี รวมถึงการเคารพในความเชื่อที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกิดจากความไม่เข้าใจใน

ระดับบุคคล เช่น ชาวพุทธไม่เข้าใจบทบาทพระสงฆ์ ส่วนชาวคริสต์เผชิญปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน การถือครองกรรมสิทธิ์หมายถึงมีการถือครอง ขยายให้คนอื่นมิได้นอกจากบุตรหรือธิดาที่สืบทอดต่อเท่านั้น นำไปสู่ความขัดแย้งเพราะนำไปขายถือกรรมสิทธิ์ผู้ครอบครองคนใหม่ แนวทางแก้ไขต้องส่งเสริมความรู้ทางศาสนา ผู้นำศาสนาต้องปรับตัวให้ทันสมัย พร้อมลงพื้นที่พูดคุยรายบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจและอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

คำสำคัญ: ศาสนาพุทธ; ศาสนาคริสต์; บูรณาการ; การอยู่ร่วมกัน

Abstract

The objectives of this article are: 1) To study the patterns of coexistence among Buddhists in Khao Kho District, Phetchabun Province. 2) To study the patterns of coexistence among Christians in Khao Kho District, Phetchabun Province. 3) To comparatively analyse the patterns of coexistence between Buddhists and Christians in Khao Kho District, Phetchabun Province. This research is a qualitative study primarily based on the examination of religious scriptures, academic documents, and related previous research. Research findings: 1) The pattern of interfaith coexistence among Buddhists in Khao Kho District clearly demonstrates systematic community acceptance. It is practical, consistent with local context, promotes peace and cooperation, undergoes continuous development, is accepted by all parties, and serves as an orderly and peaceful foundation for living and working together. The creation of a peaceful society is achieved through the principles of loving-kindness (metta), unity, and development. Temples and monks play a significant role in resolving community problems. 2) The integration approach that is widely accepted involves applying these principles in conjunction with the community's cultural, religious, and daily-life context. Community leaders and religious organisations jointly apply them to solve problems and develop the community, leading to the promotion of morality, cooperation, and unity. This results in systematic and peaceful coexistence at every level of society. The Christian concept and pattern of coexistence in Khao Kho emphasises the commandment of love as its core principle. It promotes peace, respect, and acceptance of differences, upholds unity within the faith while respecting other religions, focuses on seeking common ground rather than differences, and utilises cultural values for community development. Coexistence in a multicultural society is possible when there is understanding, acceptance, and peaceful communication—although misunderstandings on certain issues still persist. 3) Both religions recognise the potential of religion to create a peaceful and prosperous society by emphasising morality, love, compassion, and unity, as well as respect

for diverse beliefs. However, problems arise from individual-level misunderstandings, such as Buddhists not understanding the role of monks, while Christians face issues regarding land ownership rights. Such ownership means the land can only be passed on to sons or daughters as heirs and cannot be sold to others. Conflicts occur when the land is sold, transferring ownership to a new holder. The recommended solutions are to promote religious knowledge, religious leaders must adapt themselves to modern times, and actively engage in one-on-one community visits and conversations in order to foster understanding and enable harmonious coexistence.

Keywords: Buddhism; Christianity; Integration; Coexistence

บทนำ

ในโลกใบนี้ มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสามารถทางสังคมสูง อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม และมีความสัมพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งด้านวัฒนธรรม อาชีพ ศาสนา และความเชื่อ การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายเช่นนี้ จำเป็นต้องอาศัยหลักไมตรี ความเข้าใจ และการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในบริบทของศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิตมนุษย์ ศาสนาไม่เพียงแต่เป็นแนวทางด้านจิตวิญญาณ แต่ยังหล่อหลอมวิถีชีวิต ความคิด และพฤติกรรมของผู้คนให้เคารพในสิทธิของผู้อื่นและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จากมุมมองพระพุทธศาสนา การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขคือเป้าหมายของการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยยึดหลักทางสายกลาง (พระสมพล ยสชาโต, 2566) มัชฌิมาปฏิปทา เป็นแนวทางพัฒนาทั้งตนเองและส่วนรวม เน้นการไม่สุดโต่ง การใช้สติและปัญญาในการดำรงชีวิต ส่วนในศาสนาคริสต์ การมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ตามแบบอย่างของพระเจ้า คือหลักที่หล่อเลี้ยงการอยู่ร่วมกันด้วยความเคารพและเมตตา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของคำสอนในพระคัมภีร์ ที่เน้นให้มนุษย์รักเพื่อนมนุษย์ดุจรักตนเอง และไม่ตัดสินผู้อื่นจากความแตกต่างของเขา

จากประวัติศาสตร์ของศาสนาทั้งสอง ล้วนมีหลักคำสอนที่สนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แม้กระทั่งในเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างพระสงฆ์ในเมืองโกสุมพิ์ในพุทธกาล ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทเรียนสำคัญของการกลับใจและการให้อภัยกัน เพื่อฟื้นฟูความสงบในสังคมสงฆ์ การตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะบรรพชิต และความเข้าใจต่อหลักวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกัน ในขณะเดียวกัน ประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนาก็มีเหตุการณ์อย่างสงครามครูเสดหรือความขัดแย้งภายในศาสนาเอง ซึ่งเป็นบทเรียนของการตีความศรัทธาอย่างไม่ยืดหยุ่น กระทั่งก่อให้เกิดความขัดแย้งแทนความเมตตา ความขัดแย้งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากศาสนาโดยตรง แต่เกิดจากผู้ศรัทธาที่ยึดมั่นในรูปแบบมากกว่าหลักการ ความเข้าใจผิด ความกลัว และความไม่เปิดกว้างล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้การอยู่ร่วมกันเกิดปัญหา การยอมรับความแตกต่างจึงเป็นหัวใจในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพอย่างแท้จริง และเป็นบทเรียนที่ควรนำมาศึกษาในทุกสังคมที่มีความหลากหลาย

กรณีศึกษา ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา ชาวพุทธจากไทยพื้นราบ (สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา และคณะ, 2562) และชาวคริสต์โดยเฉพาะกลุ่มม้งในพื้นที่เข็กน้อยและบ้านเพชรดำ ได้อาศัยอยู่ร่วมกันมายาวนาน แม้ว่าหลักคำสอนของทั้งสองศาสนาไม่มีความขัดแย้งกัน แต่ปัญหากลับเกิดจากพฤติกรรมของบุคคลที่ขาดความเข้าใจในศาสนาของตน เช่น ปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย บุกรุกป่า การดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติด ทั้งหมดนี้เกิดจากความโลภและความไม่รู้ในหลักธรรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน นอกจากนี้ ความไม่เข้าใจในวัฒนธรรมของกันและกันยังนำไปสู่ความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่อาจบานปลายกลายเป็นความขัดแย้งระดับลึก อีกทั้งยังเชื่อมโยงไปถึงปัญหาเชิงโครงสร้าง เช่น การจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ ดังตัวอย่างงานวิจัยชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและความมั่นคงของมนุษย์ กรณีศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ระบุว่า ชุมชนม้งในตำบลเข็กน้อยยังเผชิญกับปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และความขัดแย้งกับภาครัฐ โดยเฉพาะเรื่อง กรรมสิทธิ์ที่ดินซ้อนทับกัน ซึ่งนำไปสู่ช่องว่างทางสังคมและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เนื่องจากรัฐขาดการเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของชุมชน และมีปัจจัยด้านกฎหมายและนโยบายที่ไม่ชัดเจนซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความอยู่ร่วมกันในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีแรงจูงใจในการศึกษาการบูรณาการการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบ วิธีการ และเป้าหมายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยอาศัยหลักธรรมจากทั้งสองศาสนาเป็นแนวทาง ตลอดจนการปรับใช้ในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมของไทยยุคปัจจุบัน ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างต้นแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ เคารพ และยั่งยืนต่อไป การศึกษานี้ไม่เพียงแต่นำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน แต่ยังมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดในระดับบุคคลและสังคม เปิดพื้นที่สำหรับการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ ส่งเสริมความรัก ความเมตตา และการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทุกศาสนาต่างมุ่งเน้นการทำความดี ละเว้นความชั่ว มุ่งพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น (พระมหาดวงเด่น จิตตภาณ และคณะ 2561) หากสามารถพัฒนาหลักการอยู่ร่วมกันที่ดีในเขาค้อได้ ก็จะกลายเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาการบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บุรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ร่วมกับวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) โดยมีกระบวนการศึกษาข้อมูลร่วมกับการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย ในการรวบรวมข้อมูลวิจัย มีรายละเอียดประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัย เนื้อหาด้านพระพุทธศาสนา ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ คัมภีร์พระไตรปิฎก, ทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา รวมถึงดุขฎิณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย เนื้อหาด้านคริสต์ศาสนา ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่คัมภีร์ไบเบิล พันธสัญญาเดิม และพันธสัญญาใหม่ ทุติยภูมิ รวมถึงดุขฎิณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หนังสือ ตำรา บทความโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร จากเอกสารตำราทางวิชาการ ต่าง ๆ พร้อมด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นเรื่องกระบวนการสร้างการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์

ขั้นตอนที่ 3 ลงสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ ลงพื้นที่สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ชาวพุทธ 13 รูป/คน ได้แก่ พระสงฆ์ 5 รูป, ผอ.สำนักพุทธ 1 คน ประธานวัฒนธรรม 1 คน ข้าราชการการเมืองท้องถิ่น 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ชาวบ้าน 2 คน ชาวคริสต์ 11 รูป/คน ได้แก่ บาทหลวง 4 คน นักเผยแผ่ศาสนา 2 คน นักวิชาการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) 3 คน ผู้นำชุมชน, ชาวบ้าน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์บูรณาการหลักธรรม และแนวคิด มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การบูรณาการหลักธรรมของพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนาในการอยู่ร่วมกัน เป็นการนำคุณค่าทางศีลธรรมของทั้งสองศาสนามาผสมผสานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ การเคารพในความแตกต่าง และการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และความสมบูรณ์แบบในการบูรณาการรูปแบบ การอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งจะได้เป็นแบบอย่างที่ดี และช่วยกันในทุกคณะในชุมชนของตนให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลของการวิจัย และข้อเสนอแนะในงานวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันกับคนต่างศาสนาของชาวพุทธในอำเภอ เขา คือ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า บูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธกับชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัด เพชรบูรณ์ การบูรณาการ คือ การนำแนวทางที่ทุกฝ่ายยอมรับไปประยุกต์ใช้กับการบริหารชุมชน การแก้ปัญหา สังคม การทำงานของผู้นำ การพัฒนาคุณธรรม และกิจกรรมร่วมของคนต่างศาสนา เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในทุกระดับของชุมชน เป็นตัวอย่างสำคัญของสังคมพุทธวัฒนธรรมที่สามารถ ประคองความแตกต่างทางศาสนาให้ดำรงร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ภาพรวมของชุมชนสะท้อนให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเคารพ การยอมรับ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิถี ชุมชนในพื้นที่สูงที่ต้องพึ่งพากันทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการอยู่ร่วมกันมีลักษณะเด่นดังต่อไปนี้

ประการแรก ชุมชนมีความเข้าใจที่ดีต่อความหลากหลายของศาสนา ชาวพุทธและชาวคริสต์ต่างตระหนัก ว่าศาสนาเป็นเสาหลักทางจิตวิญญาณของแต่ละกลุ่ม แม้จะมีความเชื่อที่ต่างกัน แต่ทุกศาสนาต่างยึดถือคุณธรรม พื้นฐาน เช่น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และการช่วยเหลือกัน ทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งรุนแรงหรือการดูหมิ่นความ เชื่อซึ่งกันและกัน ในระดับชุมชน ครอบครัว และองค์กรท้องถิ่นจึงสามารถร่วมกิจกรรมสาธารณะได้อย่างเป็น อันหนึ่งอันเดียว

ประการที่สอง ชุมชนเขาค้อให้ความสำคัญต่อการมี “ผู้นำศาสนาที่สร้างสรรค์” ทั้งพระสงฆ์และบาทหลวง ต่างเน้นบทบาทด้านสังคม เช่น การส่งเสริมคุณธรรม การให้คำปรึกษา และการแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกัน พระสงฆ์ ทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางใจและศูนย์รวมของกิจกรรมชุมชน ขณะที่บาทหลวงมีบทบาทด้านการศึกษาและสวัสดิการ สังคม จึงเกิดความร่วมมือระหว่างศาสนาในลักษณะ “เพื่อนบ้านที่เกื้อกูลกัน” มากกว่าการแข่งขันทางความเชื่อ

ประการที่สาม ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอยู่ร่วมกันแน่นแฟ้นขึ้น ชาวพุทธ และชาวคริสต์ในเขาค้อต่างประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยว จึงต้องร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร เกื้อกูลด้านแรงงาน และแลกเปลี่ยนผลผลิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงเป็นพื้นที่กลางที่ทำให้ชุมชนทั้งสองศาสนาได้ พบปะ พูดคุย และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างสันติ

ประการที่สี่ การมีธรรมะและหลักศาสนาเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรม ชาวพุทธใช้หลักเมตตา กรุณา และ ความสามัคคีเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ขณะที่ชาวคริสต์เน้นความรัก การให้อภัย และการเคารพศักดิ์ศรี ของมนุษย์ หลักธรรมจากทั้งสองศาสนาจึงกลายเป็น “สะพานทางวัฒนธรรม” ที่ช่วยลดความแตกต่าง และทำให้ ทุกฝ่ายยอมรับกันในฐานะเพื่อนร่วมชุมชน

ประการที่ห้า แม้จะมีความท้าทายบางประการ เช่น ปัญหาที่ดิน ภาระหนี้สิน และความไม่เข้าใจหลักศาสนาอย่างลึกซึ้งของคนรุ่นใหม่ แต่ทั้งวัดและโบสถ์ยังคงเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณที่ช่วยนำพาชุมชนไปสู่ความร่วมมือและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน ทั้งสองศาสนาจึงเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้เขาคือเป็นพื้นที่แห่งความสงบ ความเข้าใจ และการพัฒนาร่วมกัน

โดยสรุป รูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในเขาคือคือการอยู่ร่วมกันบนความเคารพ การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการนำคุณธรรมทางศาสนามาเป็นฐานของการพัฒนาชุมชน นับเป็นตัวอย่างสำคัญของสันติวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นที่น่าศึกษาและต่อยอดต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันกับคนต่างศาสนาของชาวคริสต์ในอำเภอเขาคือ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า บูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวคริสต์กับคนต่างศาสนาในอำเภอเขาคือ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นตัวอย่างสำคัญของการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความเคารพและความเข้าใจซึ่งกันและกัน บริบทของเขาคือซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขา ชุมชนมีความหลากหลายทั้งด้านชาติพันธุ์และศาสนา โดยเฉพาะชาวคริสต์ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยในบางหมู่บ้าน เช่น ชุมชนเข็กน้อย การอยู่ร่วมกันจึงไม่ได้เป็นเพียงการอยู่ในพื้นที่เดียวกัน แต่เป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวคริสต์ในพื้นที่สามารถอธิบายได้อย่างเป็นระบบดังนี้

ประการแรก หลักคำสอนเรื่อง ความรัก เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกัน ศาสนาคริสต์สอนให้รักพระเจ้าและรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง หลักการนี้เป็นหัวใจของการอยู่ร่วมกับคนต่างศาสนา ชาวคริสต์ในเขาคือนำหลักความรัก ความเมตตา การให้อภัย และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาใช้ในการปฏิบัติต่อเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นพุทธ มัง ลาว หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทำให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่แบ่งแยกทางความเชื่อ และพร้อมให้ความช่วยเหลือเมื่อมีเหตุจำเป็น

ประการที่สอง ชาวคริสต์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนผ่านงานสังคมสงเคราะห์ หนึ่งในลักษณะเด่นของชุมชนคริสต์เขาคือการมีกิจกรรมบริการสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การอบรมเยาวชน และการช่วยเหลือผู้ยากไร้ บาทหลวงและคณะทำงานด้านศาสนามักเป็นผู้นำในการจัดโครงการที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกศาสนา โดยเฉพาะชาวคริสต์เท่านั้น จึงเป็นความร่วมมือเชิงปฏิบัติที่ทำให้คนต่างศาสนาเกิดความไว้วางใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ประการที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาเน้นความเคารพและการให้เกียรติ ในชุมชนเขาคือ ชาวคริสต์ยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและเคารพศาสนาอื่นอย่างเปิดกว้าง พวกเขาไม่พยายามกดดันหรือชักชวนผู้อื่นให้เปลี่ยนศาสนาเกินขอบเขตความเหมาะสม แต่เลือกใช้วิธีเป็นแบบอย่างที่ดี ผ่านการประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ ความสุภาพอ่อนน้อมและความซื่อสัตย์ ทำให้ความสัมพันธ์กับชาวพุทธเป็นไปอย่างเรียบง่าย และได้ร่วมกิจกรรมชุมชนหลายรูปแบบร่วมกัน เช่น งานประเพณีท้องถิ่น งานสาธารณประโยชน์ และกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

ประการที่สี่ การทำงานร่วมกับองค์กรศาสนาพุทธและหน่วยงานรัฐเพื่อแก้ปัญหาชุมชนชาวคริสต์ในเขาค้อ โดยเฉพาะกลุ่มคริสต์คาทอลิก มีการประสานงานกับวัด ผู้นำชุมชน และองค์กรท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น ปัญหาที่ดินทับซ้อน การบุกรุกป่า รายได้ไม่มั่นคง และการศึกษาของเยาวชน การทำงานร่วมกันในมิติที่เป็นรูปธรรมเช่นนี้ช่วยให้เกิดความไว้วางใจและสร้างรูปแบบความร่วมมือที่มั่นคง

ประการที่ห้า ความท้าทายที่ยังต้องร่วมกันแก้ไข แม้ชุมชนคริสต์จะมีความกลมกลืนกับชุมชนอื่น แต่ก็ยังมีปัญหา เช่น ความไม่เข้าใจในศาสนาซึ่งกันและกัน ความกังวลเรื่องสิทธิที่ดินในบางพื้นที่ของชาวม้งคริสต์ และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากกระแสท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การเปิดพื้นที่สนทนาและความร่วมมือระหว่างศาสนาอย่างต่อเนื่องช่วยป้องกันความขัดแย้งและสร้างความมั่นคงของชุมชน

สรุปได้ว่า รูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวคริสต์ในเขาค้อมีลักษณะเด่นคือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานของความรัก ความเคารพ และการบริการเพื่อสังคม การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างศาสนา การทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาชุมชน และการสนับสนุนกันในด้านต่าง ๆ ทำให้เขาค้อเป็นพื้นที่ที่คนต่างศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนและยั่งยืน เป็นตัวอย่างของสังคมพหุวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การศึกษาและพัฒนาในพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบบูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า บูรณาการรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นตัวอย่างของสังคมพหุวัฒนธรรมที่สามารถประคับประคองความแตกต่างทางศาสนาได้อย่างกลมกลืน ทั้งสองศาสนาต่างยึดถือคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความเมตตา ความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือเกื้อกูล และความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชน

1. ชาวพุทธเน้นการอยู่ร่วมกัน ผ่านบทบาทของพระสงฆ์และวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณและพลังขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ให้คำปรึกษา ส่งเสริมคุณธรรม จัดกิจกรรมชุมชน และแก้ไขปัญหาสังคม เช่น การจัดการทรัพยากร การลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความสามัคคี ทำให้การอยู่ร่วมกันมีความสงบและลดความขัดแย้ง

2. ชาวคริสต์เน้นหลักความรักและการให้อภัย เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกับคนต่างศาสนา นำมาใช้ในมิติสังคม การศึกษา การสาธารณสุข และกิจกรรมสวัสดิการชุมชน บาทหลวงและชาวคริสต์ประสานงานกับวัดและหน่วยงานรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน เช่น ที่ดินทับซ้อน รายได้ไม่มั่นคง และการศึกษา ส่งเสริมความไว้วางใจและความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา

ทั้งสองกลุ่มต่างสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แม้จะมีความท้าทาย เช่น ปัญหาที่ดิน ภาระหนี้สิน และความไม่เข้าใจหลักศาสนาของคนรุ่นใหม่ การบูรณาการบทบาทศาสนาในการสร้างสังคมที่เคารพและเกื้อกูลกัน ทำให้เขาค้อเป็นพื้นที่ตัวอย่างของสังคมพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ยั่งยืน และสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

1. พบว่า ชาวพุทธมีแนวโน้มในการแสดงออกถึงความเคารพและเปิดกว้างทางศาสนา โดยให้เกียรติวิถีความเชื่อของผู้ที่นับถือศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม โดยยึดหลักเมตตาและอหิงสา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของคำสอนในพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนร่วมกันโดยไม่แบ่งแยกศาสนา ส่งผลให้เกิดความกลมเกลียวและสันติสุขในพื้นที่ ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา นรเชษฐ และคณะ (2560) ที่พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมวัฒนธรรม ตามหลักการของศาสนา มักตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันทางความเชื่อ โดยมีวัฒนธรรมท้องถิ่นและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี (2567) ที่เสนอว่า การอยู่ร่วมกันในความแตกต่างในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมหลากหลายทางศาสนา หากมีกลไกชุมชนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามศาสนา เช่น การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การร่วมงานประเพณี และการมีเวทีสนทนาระหว่างศาสนา จะสามารถลดอคติทางศาสนา และส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

2. พบว่า ชาวคริสต์มีแนวทางในการอยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่นอย่างสันติ โดยอาศัยหลักคำสอนเรื่องความรักเพื่อนมนุษย์ (Love your neighbor) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในศาสนาคริสต์ ส่งผลให้ชาวคริสต์ในพื้นที่มีท่าทีที่เปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่าง และให้ความร่วมมือกับคนต่างศาสนาในกิจกรรมทางสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ การจัดกิจกรรมเยาวชน และการพัฒนาชุมชนโดยไม่จำกัดศาสนา แนวโน้มดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหามงคลกานต์ จิตธมโม และคณะ (2562) ที่ระบุว่าในการอยู่ด้วยกันได้ ในความหลากหลายของศรัทธาทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ แนวคิดของพหุวัฒนธรรม ชุมชนคริสต์ในพื้นที่ชนบทของไทย มักปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาได้ดี โดยเน้นความสัมพันธ์เชิงบุคคล และความร่วมมือในระดับชุมชนเป็นพื้นฐาน ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานของอภิวัชร ทวีทรัพย์ และคณะ (2566) ซึ่งพบว่า คริสต์จักรกำหนดพันธกิจด้านสังคมไว้เพื่อการพัฒนาพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นบุคคลที่ดี เพราะมนุษย์ ทุกคนเป็นพี่น้องกัน ในการพัฒนาสังคมร่วมกับผู้นับถือศาสนาอื่น เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดอคติทางศาสนา และสร้างสภาพแวดล้อมของการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจและเคารพในความแตกต่าง

3. พบว่า มีแนวโน้มของการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างศาสนาอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมในระดับชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ ศาสนิกชนทุกศาสนาเข้าร่วม การประชุมกลุ่มผู้นำชุมชนทั้งชาวพุทธและคริสต์ รวมถึงการให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นโดยไม่แบ่งแยกศาสนา กระบวนการเหล่านี้ช่วยลดอคติทางศาสนา เสริมสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก และปลูกฝังจิตสำนึกพลเมืองที่เคารพในความหลากหลายทางความเชื่อ ผลดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภาวนาวิจิตรวิเทศ.วิ. และคณะ (2568) ที่ระบุว่า การพัฒนากระบวนการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนาในสังคมพหุวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จได้ หากมีการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเคารพซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการส่งเสริมกิจกรรมร่วม

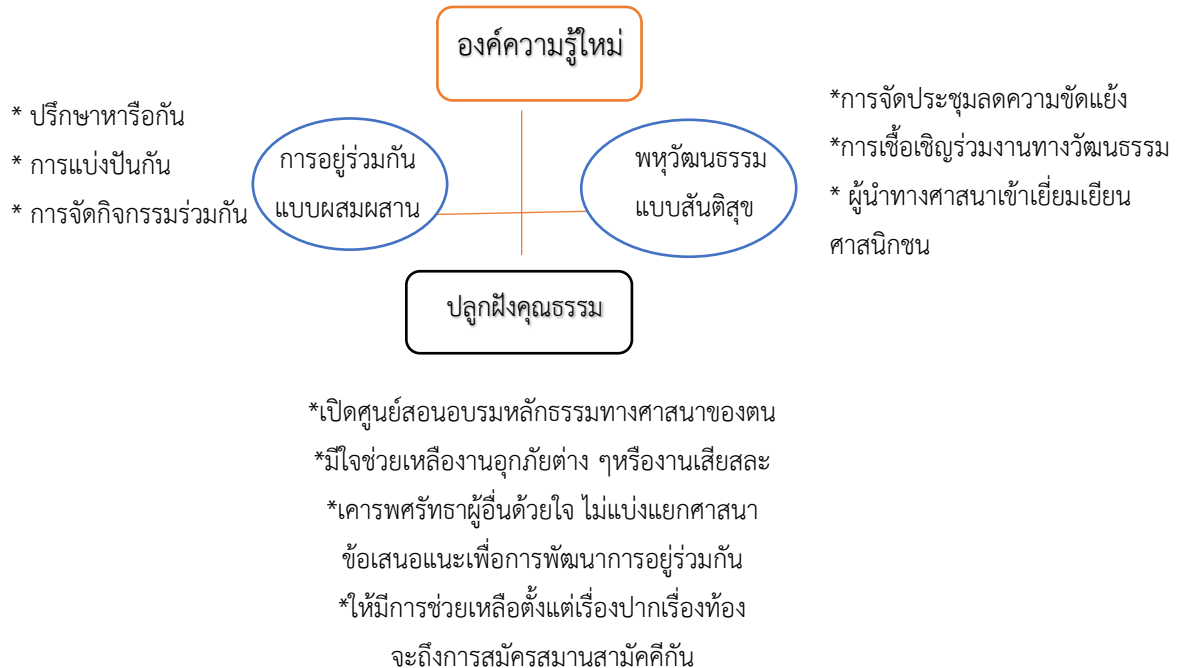
ที่ไม่เน้นพิธีกรรมทางศาสนา แต่เน้นเป้าหมายทางสังคมร่วมกัน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานของธวัชพล ทองอินทรราช (2564) ที่เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ความร่วมมือระหว่างชุมชนศาสนาต่าง ๆ ควรตั้งอยู่บนฐานของ คุณค่าร่วมทางมนุษยธรรม (shared human values) ซึ่งจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างมั่นคง และยั่งยืน โดยไม่จำเป็นต้องลดทอนอัตลักษณ์ทางศาสนา

จะเห็นได้ว่า ชาวพุทธในเขาค้อมีแนวโน้มในการแสดงออกถึงความเคารพและเปิดกว้างต่อผู้ที่นับถือศาสนาอื่น โดยยึดหลักเมตตา อหิงสา และการไม่เบียดเบียนซึ่งเป็นแก่นของพุทธศาสนา การปฏิบัติดังกล่าวช่วยส่งเสริมความกลมเกลียวและความสงบสุขในชุมชน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย สีนโพธิ์ และพรรณี รัตนวิจิตร ที่ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมและการมีพื้นที่ทางสังคมร่วมกันจะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ส่วนชาวคริสต์ในพื้นที่มีพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันที่ตั้งอยู่บนหลักแห่ง “ความรักเพื่อนมนุษย์” และการให้อภัย ซึ่งเป็นหัวใจของคำสอนในศาสนาคริสต์ ความเปิดกว้างในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนโดยไม่แบ่งแยกศาสนา เป็นตัวอย่างของความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางความเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานของบุญทัน ดอกไธสง และพัชรี แสงทอง ที่เน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญในการลดอคติทางศาสนา ทั้งสองศาสนามีการพัฒนาแนวทางความร่วมมือโดยอาศัยกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และการมีเวทีสนทนาระหว่างผู้นำชุมชนและศาสนา ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ข้ามศาสนา (interfaith understanding) ที่เน้น คุณค่าร่วมทางมนุษยธรรม และการอยู่ร่วมกันโดยไม่ลดทอนอัตลักษณ์ทางศาสนา ซึ่ง สอดคล้องกับงานของ สมภพ ชัยเจริญสุข และ สุวรรณ แสงเพชร ที่เสนอให้ใช้แนวทางสื่อสารอย่างเคารพ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และการสร้างเป้าหมายทางสังคมร่วมกันเป็นกลไกสำคัญ

ดังนั้น ทั้งชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อล้วนมีแนวโน้มในการอยู่ร่วมกันบนฐานของความเข้าใจ ความเคารพ และความร่วมมือ โดยมีรากฐานมาจากหลักคำสอนทางศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น และกลไกทางสังคม การพัฒนากระบวนการอยู่ร่วมกันจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงพลังของศรัทธาในการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่สันติและมั่นคง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ จากงานวิจัยนำมาวิเคราะห์ทำให้ทราบได้ดังนี้

ภาพที่ 1: รูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์

จากภาพดังกล่าว องค์ความรู้ใหม่ อธิบายได้ดังนี้

1. การอยู่ร่วมกันทางศาสนาในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เสนอโมเดลความร่วมมือ เช่น “ความร่วมมือเชิงปฏิบัติ” คือเดินทางพูดคุยกันตรงไปตรงมาแบบมิตรภาพมากกว่า เพื่อลดความขัดแย้ง
2. แนวคิด พหุวัฒนธรรมแบบสันติสุข เสนอการพัฒนาสัมพันธ์ภาพไม่ใช่จากรัฐหรือองค์กรศาสนา แต่จากความสัมพันธ์ระดับชาวบ้าน เป็นการพึ่งพาอาศัยกันปรึกษาหารือกัน
3. การปรับตัวทางความเชื่อของชุมชน เช่น ชุมชนพุทธที่เข้าร่วมกิจกรรมของคริสต์ในกรณีภัยพิบัติ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถร่วมด้วยกันได้ ไม่เพิกเฉยช่วยเหลือกัน หรือผู้สูงอายุที่เข้าวัดและโบสถ์ การปรับความเชื่อ

สรุป

รูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นตัวอย่างของการอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมที่สันติ โดยชาวพุทธยึดหลักเมตตา อหิงสา และการไม่เบียดเบียน ส่วนชาวคริสต์ยึดหลักความรักเพื่อนมนุษย์และการให้อภัย ทำให้ทั้งสองศาสนามีแนวโน้มเปิดกว้างและเคารพความเชื่อต่างศาสนา มีการร่วมกิจกรรมชุมชนโดยไม่แบ่งแยกศาสนา ส่งผลให้เกิดความกลมเกลียวและลดอคติทางศาสนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การมีเวทีสนทนาระหว่างศาสนา การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจข้ามศาสนาและส่งเสริมคุณค่าร่วมทางมนุษยธรรม แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่รักษาอัตลักษณ์ของแต่ละศาสนาไว้ แต่ยังเป็นพื้นฐานของการสร้างสังคมที่มั่นคงและสงบสุขในระยะยาว

รูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต้องอาศัยทั้งหลักธรรมคำสอน ต้องอาศัยทั้งกฎเกณฑ์ทางสังคมและคุณธรรมทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาเป็นแกนหลัก กฎระเบียบ การมีผู้นำที่ดีก็ลายณมิตร และการปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เช่น ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบชั่วดี ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความสามัคคี เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขมีการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนแค่หลักการปฏิบัติส่วนตัว แต่ยังสอนเรื่องให้มีความสำคัญต่อสิ่งรอบตัวเรา ให้มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ศาสนาคริสต์เน้น ความรัก เป็นแก่นสำคัญของหลักธรรมและการดำเนินชีวิต โดยเริ่มจากการรักพระเจ้าอย่างสุดใจและขยายสู่การรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง หลักรักสองประการนี้ไม่เพียงเป็นพื้นฐานของศรัทธา แต่ยังส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ เคารพ และยอมรับความแตกต่าง ศาสนาคริสต์ยังมีแนวทางที่ช่วยสร้างเอกภาพในสังคมพหุวัฒนธรรม ลดความขัดแย้งระหว่างศาสนา บาทหลวงมีบทบาททั้งด้านศาสนาและสังคม เช่น การศึกษา การแพทย์ และงานสงเคราะห์ สะท้อนถึงการรับใช้ด้วยความรักและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คน ขณะเดียวกัน ชุมชนชาติพันธุ์คริสต์คาทอลิกในเขาค้อยังคงเผชิญปัญหาการทับซ้อนกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยเฉพาะในชุมชนม้งเข็กน้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความมั่นคงและการพัฒนาอย่างยั่งยืนของพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

กระบวนการสร้างรูปแบบการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและชาวคริสต์ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งประเด็นไปที่ แนวคิดเรื่องการสร้างความร่วมมือกันในการอยู่ร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาในการอยู่ร่วมกัน และกระบวนการสร้างการอยู่ร่วมกันให้มีประสิทธิภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาทและคริสต์ศาสนา ควรเน้นการศึกษาบทบาทของสถาบันทางศาสนาและผู้นำชุมชน ในการสร้างความร่วมมือ เช่น การจัดกิจกรรมร่วม การแก้ไขปัญหาชุมชน หรือการสร้างพื้นที่สนทนาระหว่างศาสนา เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจ

ซึ่งกันและกัน ตลอดถึงสถานควรมีกิจกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของเยาวชนทั้งสองศาสนา เพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาว เพราะเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่มั่นคงในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หากมีใครสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ให้ศึกษาโดยละเอียด และนำข้อมูลไปใช้ในวัตถุประสงค์อย่างอื่น ควรศึกษาเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาวิเคราะห์เรื่องของปัญหาในการอยู่ร่วมกัน เพราะแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปวิธีการและอุปสรรค
2. มีกระบวนการใดได้อีก ที่จะหาข้อมูลให้ชัดเจนได้มากกว่านี้ มีวิธีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคต
3. ควรศึกษามิติทางเศรษฐกิจและสังคม ว่ามีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนสองศาสนาอย่างไร เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

บรรณานุกรม

- พระสมพล ยสชาติ. (2566). พระพุทธเจ้ากับการเมืองการปกครอง. *วารสารปราชญ์ประชาคม*. 1(2), 92-113.
- พระภาวนาวิจิตรวาท. และคณะ. (2025). สังคมพหุวัฒนธรรมและหลักคำสอนทางศาสนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*. 11(1), 389-401.
- พระมหาดวงเด่น ฐิตญาณ (ตุนิน) และคณะ. (2561). การบูรณาการองค์ความรู้หลักการและ วิถีปฏิบัติตามแนวทางศาสนา เพื่อการพัฒนากระบวนการสร้างสันติภาพ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6(2), 474-489.
- พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม, คงสุภักษ์ แพงทรัพย์ และพูนศักดิ์ กมล. (2562). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมฯ. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*. 6(2), 46-59.
- ธวัชพล ทองอินทราช. (2564). กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาความหลากหลายทางวัฒนธรรมท้องถิ่น. แบบมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำจังหวัดชุมพร. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 6(12), 237-251.
- ยุทธนา นรเชษฐ และจุฑารัตน์ ทองอินจันทร์. (2019). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*. 7(1), 102-118.
- สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี. (2567). พหุวัฒนธรรมในสังคมโลกาภิวัตน์: การอยู่ร่วมกันในความแตกต่าง. *วารสารวัฒนธรรมสังคมศาสตร์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม*. 1(3), 37-45.

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา, วรณพร พุทธภูมิพิทักษ์ และเสริมศิริ อัครพุดิพันธ์. (2562). ชาวไทยภูเขากับความมั่นคงของมนุษย์: กรณีศึกษาชาติพันธุ์ม้ง จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อภิวัชร ทวีทรัพย์ และสุริยะโส กตะศิลา. (2566). พันธกิจทางสังคมของคริสตจักรโปรเตสแตนต์กับบาทของโครงการหลวงที่มีต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 28(2), 10-22.